

Rajavartiolaitoksen esikunta
Ylitarkastaja Sami Piispanen

3.12.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle

HE 220/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Rajavartiolaitokselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Rajavartiolaitoksen esikunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

Rajavartiolaitos on saanut lausua esityksestä ennen sen viemistä eduskuntaan. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää esityksen tavoitteita kannatettavina.

Ehdotetun uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentissa rajattaisiin lain soveltamisalan ulkopuolelle Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen suorittama vaarallisten aineiden kuljetus, sotilaalliseen yhteistyöhön liittyvän vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön kuljetusvälineillä suoritettava kuljetus sekä sotilasilmailuna tai valtion ilmailuna suoritettava kuljetus. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan lain soveltamisalaan kuuluisi sen sijaan sellainen kuljetus, jonka suorittaisi siviilitoimija vastikkeelliseen tai vastikkeettomaan sopimusoikeudelliseen kuljetussopimukseen tai vastaavaan sopimukseen perustuen. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää kannatettavana lähtökoh- tana sitä, että vaarallisten aineiden kuljettamisesta annettua lakia ei sovellettaisi sotilaalliseen toimintaan.

Ehdotetun uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 137 §:ssä säädetäisiin viranomaisia ja hätäkuljetuksia koskevista poikkeussäännöksestä, joka mahdollistaa vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain ja sen nojalla annetuista säännöksistä ja määräyksistä poikkeamisen pelastus-, poliisi-, rajavaltvonta- ja tullitoiminnassa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan poikkeaminen voi koskea myös sellaisia kuljetuksia, jotka suorittaa yksityinen toimija viranomaisen puolesta. Rajavartiolaitoksen esikunta pitää poikkeamismahdollisuutta perusteltuna ja kannatettavana.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että sen käsityksen mukaan ehdotetun lain 2 ja 137 §:n eivät mahdollista poikkeamista tilanteissa, jossa Puolustusvoimat tai Rajavartiolaitos hyödyntää yksityistä toimijaa sotilaallisen maanpuolustuksen yhteydessä suoritettavaan kuljetukseen. Yksityisten toimijoiden käyttäminen voi

olla välttämätöntä esimerkiksi normaaliolojen häiriötilanteessa tai poikkeusoloissa, mikäli Rajavartiolaitoksen tai Puolustusvoimien oma kuljetuskapasiteetti ei riitä. Hallituksen esityksen perustelujen ja esityksen valmisteluvaiheessa annetun puolustusministeriön lausunnon mukaan puolustusministeriö tulee ratkaistaan lain soveltamisalaan ja poikkeussäännökseen liittyvät haasteet tällä hetkellä puolustusministeriössä valmisteltavana olevalla lailla vaarallisten aineiden kuljetuksesta Puolustusvoimissa. Ehdotetun vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 167 §:n 11 ja 12 momentissa säädettäisiin siirtymäsäännöksistä, joka turvaavat Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien suorittaman vaarallisten aineiden häiriöttömän kuljetuksen niin kauan, että Puolustusvoimien vaarallisten aineiden kuljettamista koskeva lainsäädäntö saataisiin voimaan.

Ehdotetun uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 123 §:ssä säädettäisiin valvontaviranomaiselle velvoite laatia valvontasuunnitelma. Säännöksestä tai sen esitöistä ei rajavartio-osaston näkemyksen mukaan käy selkeästi ilmi, voiko valvontasuunnitelma olla usean valvontaviranomaisen yhteinen vai tuleeko jokaisen valvontaviranomaisen laatia oma erillinen suunnitelma. Ottaen huomioon valvontaviranomaisten tehtävien jakautumisen rajanylityspaikoilla sekä Liikenne- ja viestintävirastolle säädettävän yhteensovittamisvastuun, olisi Rajavartiolaitoksen esikunnan mielestä perusteltua ja tarkoituksenmukaista, että valvontaviranomaiset voisivat laatia yhteisen valvontasuunnitelman. Tarvittaessa yhteistä valvontasuunnitelmaa voisi täydentää viranomaiskohtaisilla tarkentavilla suunnitelmillä.